

प्र. ३/१ (अ) 'गुरु' शब्द के सभी विवरणों में लिखिए ।। प्राचीनि उच्छवि में छन्द S-2008

Write all the declensional forms of 'गुरु' in Sanskrit.

(ब) 'मातृ' वार्ता के अविवाक्य वाक्यों में लिखिए ।। प्राचीनि उच्छवि की प्रक्रिया लिमिटेड (३)

Write all forms of 'मातृ' in Sanskrit. (३)

प्र. २. (अ) किन्हीं तीन वाक्यों (सरल - संस्कृत - परीक्षा - विभागः) की विवरणों में लिखिए ।। संस्कृत-प्रवेशः (४)

Translate any three (3) of the following in English/Mother-tongue/Medium language. (४)

SAMSKRITA PRAVESHA

प्रथमं प्रश्नपत्रम् – First Paper

(समयः १०.३० से १२.३०) (पूर्णांकः ५०)

प्र. १. किन्हीं दो श्लोकों का अन्वयार्थ हिन्दी/अंग्रेजी/मातृभाषा/माध्यमभाषा में लिखिए ।।

Write the meaning of any two verses in prose order in Hindi / English / Mother tongue / Medium language.

(१) उद्यमेन हि सिद्ध्यन्ति कार्याणि न मनोरथैः । जीडगाइ ..... (३)

न हि सुप्रस्य सिंहस्य प्रविशन्ति मुखे मृगाः ॥ लार्गेस्ट ब्राह्म (६)

(२) स्वे स्वे कर्मण्यभिरतः संसिद्धिं लभते नरः । भ्रष्टः भ्रष्टः भ्रष्टः (६)

स्वकर्मनिरतः सिद्धिं यथा विन्दति तच्छृणु ॥

(३) जातस्य हि ध्रुवो मृत्युर्ध्रुवं जन्म मृतस्य च । ग्रामीकी इंडिया एंड (४)

तस्मादपरिहार्येऽर्थे न त्वं शोचितुर्महसि ॥

प्र. २. हिन्दी/अंग्रेजी/मातृभाषा/माध्यमभाषा में समझाइए ।।

Explain in Hindi/English/Mother-tongue/Medium language.

(१) नास्ति गतिश्रमो यानवताम् ।

(२) निम्बफलानि काकैर्भुज्यन्तै ।

(३) गर्वात् शीलं महत् ।

(४) चक्रं क्रन्दत्यतैलकम् ।

(1)

प्र.३. संस्कृत में उत्तर दीजिए ।

५

Answer in Sanskrit.

- (१) भ्रमणं कृत्वा किं कर्तव्यम्?
- (२) सूर्यनमस्करेण शरीरे किं वर्धते?
- (३) शयनकक्षे सुवर्णनिर्मितं किम् आसीत्?
- (४) “कविकुलगुरुः” उपाधिः कस्य अस्ति?
- (५) स्नानेन किं भवति?

प्र.४. निम्नलिखित शब्दों से वाक्य बनाइये ।

५

Form sentences with the following words.

- (१) लिख । (२) ओदनम् । (३) आगच्छ । (४) पश्य । (५) अध्ययनम् ।

प्र.५. रिक्तस्थानों की पूर्ति कीजिए ।

४

Fill in the blanks :

- (१) ..... धारयति ।
- (२) अहं दुर्गुणान् ..... ।
- (३) सः मूर्खः पुरुषः व्यर्थ ..... ।
- (४) लक्ष्मणः अरिषु बाणान् ..... ।

प्र.६. (अ) संधि विच्छेद कीजिए ।

३

Split the Sandhis.

अत्याचारः, नायकः, रामोऽब्रवीत् ।

(ब) संधि कीजिए ।

३

Join the Sandhis.

इदम् + एव, पौ + अकः, पितृ + आदेशः ।

(2)

प्र.७. (अ) 'गुरु' शब्द के सभी विभक्तियों में रूप लिखिए।

४

Write all the declensional forms of 'गुरु'.

(ब) 'भाष्' धातु के भविष्यत् काल के सभी रूप लिखिए।

४

Write all forms of verb 'भाष्' in future tense.

प्र.८. (अ) किन्हीं तीन वाक्यों का अनुवाद हिन्दी/अंग्रेजी/मातृभाषा/माध्यमभाषा में कीजिए।

६

Translate any three of the following sentences into Hindi/English/Mother-tongue/Medium language.

(१) सर्वे जनाः धनं प्राप्नुः यतिष्ठन्ते ।

(२) त्रैषीणां चरणेषु प्रणामः कर्तव्यः ।

(३) रथः मार्गे वेगेन धावति ।

(४) समाचारपत्रे एकां वार्ता लिखत ।

(५) धेनुपालनेन पुण्यं भवति ।

(ब) किन्हीं तीन वाक्यों का संस्कृत में अनुवाद कीजिए।

६

Translate any three sentences into Sanskrit.

(१) उसके चार पुत्र हैं ।

(२) पत्तों का रंग हरा है ।

(३) सेवक राजा की रक्षा करते हैं ।

(४) वे धर्म को नहीं छोड़ते ।

(1) He has four sons.

(2) The colour of leaves is green.

(3) Servants protect the king.

(4) They don't abandon religion.

* * *

(3)

भारतीय-विद्या-भवनम्, मुम्बई-७

(सरल - संस्कृत - परीक्षा - विभागः) (५)

(१) अनेकाः सर्वात्मकाः संस्कृत-प्रवेशः (४)

SAMSKRITA PRAVESHA

द्वितीयं प्रश्नपत्रम् - Second Paper

(समयः २.०० से ४.३०) (पूर्णाकाः ५०)

प्र.१. किन्हीं दो श्लोकों का भावार्थ मातृभाषा/हिन्दी/अंग्रेजी/माध्यमभाषा में लिखिए।

Write the meaning of any two verses in prose order in Hindi/English/Mother-tongue/Medium language.

(अ) प्रियवाक्यप्रदानेन सर्वे तुष्टन्ति जनतवः ।
तस्मात्तदेव वक्तव्यं वचने का दरिद्रता ॥

(आ) सुलभाः पुरुषाः राजन्! सततं प्रियवादिनः ।
अप्रियस्य च पथ्यस्य वक्ता श्रोता च दुर्लभः ॥

(इ) जीवन्तोऽपि मृताः पश्च व्यासेन परिकीर्तिताः ।
दरिद्रो व्याधितो मूर्खः प्रवासी नित्यसेवकः ॥

प्र.२. मातृभाषा/हिन्दी/अंग्रेजी/माध्यमभाषा में समझाइए।

Explain in Hindi/English/Mother-tongue/Medium language.

(१) अम्बुनो बिन्दुरल्पेऽपि शुक्तौ मुक्ताफलं भवेत् ।

(२) अर्थो हि लोकेषु बन्धुः ।

(३) अयमपरो गण्डस्योपरि स्फोटः ।

(४) चेतःशुद्धौ स्वस्थाधिगमः ।

प्र.३. संस्कृत में उत्तर लिखिए।

Answer in Sanskrit.

(१) सीतायाः जन्म कथमभवत्?

(२) उद्याने बालकाः किं कुर्वन्ति?

(३) अशोक किमर्थमापणमगच्छत्? (सूक्त - शत्रुघ्नि - लग्न)

(४) उद्याने के सन्ति?

(५) कः रामायणम् अरचयत्?

प्र.४. मातृभाषा/हिन्दी/अंग्रेजी/माध्यमभाषा में अनुवाद कीजिए।

Translate into Hindi/English/Mother-tongue/Medium Language.

(१) एकदा देवर्षिः नारद अत्रागच्छत्।

(२) इयं मे भार्या सीता।

(३) मोदकान् विभज्य भक्षयन्तु।

(४) आपृच्छ्य गन्तव्यम्।

(५) अस्मिन् गेहे के तिष्ठन्ति?

प्र.५. (अ) सन्धि कीजिए।

Join the Sandhis.

(१) विद्या + आलयः (२) दधि + अत्र

(ब) 'राजन्' शब्द के सभी विभक्तियों में रूप लिखिए।

Write all declensional forms of the word 'राजन्'.

(स) 'एध्' धातु के वर्तमानकाल में रूप लिखिए।

Write all verbal forms of root 'एध्' in present tense.

(१) अधिष्ठानिकाङ्क्षण्यं प्रियमः (६)

(२) माणिक्याङ्क्षण्यं छिरुः नर्वः (४)

प्र.६. निम्नलिखित शब्दों से संस्कृत वाक्य बनाइये ।

५

Use the following words in your Sanskrit sentences.

पुरा, एकदा, प्रविश्य, कृत्वा, गृहे ।

प्र.७. (अ) मातृभाषा/हिन्दी/अंग्रेजी/माध्यमभाषा में अनुवाद कीजिए ।

५

Translate into Hindi/English/Mother-tongue/Medium language.

(१) अनेकशः धन्यवादान् तुष्यं ददामि ।

(२) सा बाला वस्त्रं सीव्यति ।

(३) अनया नार्यः केशान् भूषयन्ति ।

(४) पण्डिताः स्कन्धे दुकूलं धारयन्ति ।

(पृष्ठा: ५०)

(५) दुष्टजनाः स्वयमेव नशयन्ति ।

(आ) संस्कृत में अनुवाद कीजिए ।

५

Translate into Sanskrit.

(१) हाथी धीरे-धीरे चलता है ।

(२) भारत में अनेक नदियाँ हैं ।

(३) मैं सब जानता हूँ ।

(४) फलों की दुकान कहाँ है?

(५) मुम्बई में सभी लोग व्यस्त हैं ।

(1) The elephant walks slowly.

(2) There are many rivers in India.

(3) I know everything.

(4) Where is the fruit-shop?

(5) All are busy in Mumbai.

(३) अथवपरो गण्डरयोपरि ख्योऽ ॥ * * *

(४) ये दो बहुत इच्छाप्राप्तिगमः ।

(3)